

Strateginote for dansk bistand til tidlig genopbygning i Mykolaiv/Ukraine 2023-24

Maj 2023

Indhold

1. Introduktion	2
1.1 Baggrund	2
1.2 Mykolaiv – Danmark Partnerskab	2
1.3 Danske aktører	2
1.4 Strateginote – en bred overlægger for den danske genopbygningsindsats	3
2. Situationen i Ukraine – behov for tidlig genopbygning	3
2.1 Nationale prioriteter	3
2.2 Mykolaiv – ødelæggelser og behov	4
2.3 Ukrainsk anmodning om dansk støtte på energiområdet	5
2.4 Andre prioriteter/anmodninger	5
2.5 Ukrainsk plan for faseinddeling af genopbygningen	6
2.6 Koordinering af bistanden	6
2.7 Scenarier og risici	7
3. Dansk målsætning og prioriteter samt hidtidig indsats	8
3.1 Overordnet mål og fem delmål	8
3.2 Hitttidig indsats	9
4. Dansk støtte til genopbygning i Ukraine 2023-24	10
4.1 Strategiske principper	10
4.2 Geografisk afgrænsning	11
4.3 Sektorfokus	11
4.4 Implementeringsmodaliteter og partnere	11
4.5 Korruptionsudfordringer – partnervalg, administration og styrket tilsyn	13
4.6 Specifikke indsatser	13
4.7 Synergi	12
4.8 Budget	17
5. Monitorering	17

1. Introduktion

1.1 Baggrund

Danmark har støttet Ukraine siden 2004 gennem udviklingsstøtte til den østlige naboregion, det såkaldte Naboskabsprogram. Efter Maidan-revolutionen i Ukraine i 2014 har der i stigende grad været fokus på at fremme landets EU-tilnærmelse og reformer inden for såvel god regeringsførelse, demokrati og menneskerettigheder som støtte til vækst, bedre arbejdsmarkedsforhold og energi-omstilling. Parallelt har Danmark gennem Freds- og Stabiliseringsfonden støttet kapacitetsopbygning af det ukrainske forsvar og en særlig indsats rettet mod Østukraine, der siden 2014 har været præget af kampe langs den såkaldte kontaktlinje.

Ruslands brutale invasion af Ukraine den 24. februar 2022 har mere end nogen anden krise siden Den Kolde Krig forandret den sikkerhedspolitiske situation i Europa. Danmark har fra krigens start prioriteret at yde markant humanitær, politisk, militær og økonomisk støtte til Ukraine. Både med henblik på at sikre befolkningens levestandard og sikkerhed på kort sigt, men også for at skabe forudsætninger for en mere bæredygtig og langsigtet genopbygning af landet.

I det første år af krigen støttede den danske regering Ukraine med 6,3 mia. kr. i civil og militær støtte. I tillæg hertil tog Danmark imod ca. 33.000 fordrevne fra Ukraine. Den 15. marts 2023 annoncerede regeringen en ny Ukraine-fond på 7 mia. kr. for 2023. Ukraine-fonden omfatter tre ben:

- Militær støtte, herunder bl.a. med henblik på etablering af den nødvendige sikkerhed for civilbefolkningens tilbagevenden samt for langsigtet genopbygning af Ukraine.
- Civil støtte målrettet akutte indsatser, langsigtet genopbygning og humanitær støtte.
- Støtte til erhvervsindsatser.

1.2 Mykolaiv – Danmark Partnerskab

På opfordring af præsident Zelensky blev der i april 2022, under den danske statsministers besøg i Kyiv, truffet aftale om, at Danmark ville påtage sig en særlig rolle i genopbygningen af byen og regionen Mykolaiv i det sydlige Ukraine.

I juni 2022 præsenterede Danmark et konceptpapir for samarbejdet, udarbejdet i samarbejde med Mykolaiv. Konceptpapiret identificerer otte mulige samarbejdsområder, hvor Danmark kan bidrage med know-how og samarbejde: grøn omstilling, infrastruktur, transport, byplanlægning, maritim sektor, investeringer og udvikling af små og mellemstore virksomheder, god regeringsførelse og transparens, samt fremme af ungdomsengagement og kultur. Den overordnede målsætning er, at Mykolaiv over en 10-årig periode udvikler sig til en by kendt for *'conducive business environment, dedicated efforts in the green transition and with consolidated good governance'*. I konceptpapiret understreges Danmarks vilje til samtidig at bidrage til den generelle genopbygning i Ukraine og det fremhævedes, at det er vigtigt, at genopbygningen foregår under ukrainsk lederskab og ukrainsk fastsatte prioriteter – samt med stærk international koordinering.

1.3 Danske aktører

Den danske støtte til Ukraine siden 24. februar 2022 har omfattet en bred vifte af aktører. Ud over Udenrigsministeriet har en række ministerier og styrelser været involveret og bidraget på

hver deres områder. Det samme gælder private firmaer og fonde, der har bidraget med donationer og pro bono ydelser og/eller har indgået i private-offentlige partnerskaber. Samtidig har både store og mindre civilsamfundsorganisationer organisationer, sammen med en lang række folkelige initiativer, bidraget til en meget betydelig akut bistand. Det er regeringens mål, at en sådan 'Whole of Denmark' tilgang, der inkluderer 'Whole of Government' og en bred vifte af private aktører i det danske samfund, er basis for både den generelle danske bistand til Ukraine og for den danske bistand målrettet genopbygning af landet.

1.4 Strateginote – en bred overlægger for den danske genopbygningsindsats

Ukrainefondens civile støtte omfatter i alt 1,2 mia. kr. i 2023 til både genopbygning, humanitær bistand og støtte til reformer og demokratisering. Af disse midler er i alt 770 mio. kr. målrettet genopbygning. 600 mio. kr. er afsat til generel genopbygningsbistand mens yderligere i alt 170 mio. kr. til genopbygning kanaliseres via IFU (110 mio. kr.) og Danida Infrastructure Finance (60 mio. kr.).

Strateginoten skal etablere mål, prioriteter og principper for de 770 mio. kr. i dansk statslig genopbygningsbistand samt komplementerende indsatser – samtidig med at den skal skabe rammen for fortsat mobilisering af private bidrag og fremme af privat-offentligt samarbejde. Det er målet, at Strateginoten således vil bidrage til at skabe synergi med andre offentlige og private tiltag.

Der er endnu ikke sat beløb på størrelsen af den danske genopbygningsindsats i 2024, men støtten vil blive udmøntet i henhold til de overordnede mål og principper i Strateginoten, herunder målet om, at Danmark kan levere på specifikke behov baseret på den aktuelle og løbende udvikling.

2. Situationen i Ukraine – behov for tidlig genopbygning

De russiske angreb har medført omfattende ødelæggelser af bygninger, infrastruktur og erhvervs- og produktionsområder. I den nylige rapport 'Ukraine - Rapid Damage and Needs Assessment'¹ fra marts 2023, opgøres de foreløbige ødelæggelser til 2.872,5 mia. kr. Et tal, der forventes at stige. Behovet for akut støtte i 2023 alene opgøres til ca. 94 milliarder kroner. Rapporten forsøger at opgøre ødelæggelserne og dermed genopbygningsbehov i alle Ukraines regioner (oblaster), og særligt i de seks 'frontlinje regioner', hvortil Mykolaiv hører, er behovene omfattende.

2.1 Nationale prioriteter

På baggrund af de dokumenterede ødelæggelser og med afsæt i den ukrainske regerings strategiske prioriteter og landets implementeringskapacitet, peger rapporten på de fem væsentligste sektorprioriteter for genopbygningsindsatsen i 2023:

¹ 'Ukraine - Rapid Damage and Needs Assessment : February 2022 – 2023' The World Bank, the Government of Ukraine, the European Union) [Ukraine - Rapid Damage and Needs Assessment : February 2022 – 2023 \(worldbank.org\)](https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/rapid-damage-and-needs-assessment)

Kritisk og social infrastruktur (42,8 mia. DKK): Vil omfatte basal støtte til sårbare borgere, genopbygning af veje, jernbaner, broer og havne samt reparation og genopbygning af skoler, hospitaler og andre sociale og administrative faciliteter.

Energiinfrastruktur (24,8 mia. DKK): Vil omfatte reparation af transmissions- og distributionslinjer (gas og el) i Ukraines energiinfrastruktur. Herudover omfatter det decentralisering af energiproduktion – både hvad angår vedvarende energi og beskyttelse af el-nettet. Fra krigens start har de russiske angreb også ramt Ukraines energiinfrastruktur, men siden oktober 2023 har intensiverede og målrettede angreb forårsaget betydelige skader og ødelæggelser af energiforsyningen og påvirket forsyningen i alle dele af landet.

Boliger (14,3 mia. DKK): Vil omfatte både akutte mindre reparationer samt større genopbygningsarbejde.

Privatsektor (20,3 mia. DKK): Vil omfatte støtteordninger, kreditprogrammer og risikofaciliteter med henblik på at støtte små og mellemstore virksomheder og landbrugssektoren.

Minerydning (3,8 mia. DKK): Vil omfatte opbygning af Ukraines egen kapacitet til at planlægge og udføre minerydningsoperationer.

2.2 Mykolaiv – ødelæggelser og behov²

Mykolaiv by er en strategisk vigtig og økonomisk centralt placeret hovedby i det sydlige af Ukraine, der blev indtaget af russiske styrker i krigens første dage. I starten af april 2022 generobrede den ukrainske hær byen og de omkringliggende områder. I alle byens distrikter og i oplandet er der beskadigede eller ødelagte bygninger og infrastruktur og Mykolaiv er blandt de regioner i Ukraine, der er hårdest ramt af ødelæggelser.

I Verdensbankens vurdering af genopbygningsbehov vurderes det, at genopbygning i Mykolaiv region vil kræve 13,7 mia. USD i perioden 2023-2033.

Før Ruslands invasion levede omkring 470.000 mennesker i Mykolaiv by (og 1,1 millioner mennesker i alt i Mykolaiv region). Mange forlod byen efter krigens start og ifølge lokale myndigheder var der omkring 230.000 indbyggere tilbage i byen i november 2022. Med tilbageerobringen af Kherson by i naboregionen i december 2022 begyndte mange indbyggere at vende retur til Mykolaiv. Lokale myndigheder anslår, at omkring 100.000 er returneret til regionen, og af disse er over halvdelen returneret til byen Mykolaiv. I januar 2023 var der officielt registret 31.300 internt fordrevne i Mykolaiv by.³

- Ødelæggelserne af Mykolaivs sociale infrastruktur er omfattende. 47 sundhedsfaciliteter er beskadiget, det samme gælder 49 skoler og 34 børnehaver (per marts 2023). Der er behov for flere og bedre beskyttelsesrum, blandt andet på skoler og ved busstoppesteder, ligesom der mangler uddannet arbejdskraft, køretøjer, maskiner og udstyr til fuldt at varetage genopbygning. Offentlig transport er ramt af mangel på busser.

² Gennemgang af ødelæggelser og behov i Mykolaiv bygger på fire sektorstudier udarbejdet af COWI, 18 april 2023, samt løbende dialog med myndighederne i Mykolaiv by og region.

³ Relief Web, 28. Februar 2023: "Research Terms of Reference Area-based assessment in Mykolaiv city UKR2305 Ukraine February 2023 V1"

- I april 2022 blev Mykolaivs eneste vandforsyning afskåret, da vandledningen fra naboregionen Kherson blev ødelagt af bombardement. Dette skabte en meget vanskelig humanitær situation, og vandforsyning er søgt klareret gennem import af drikkevand, midlertidig anvendelse af flodvand, nye brøndboringer og etablering af små decentrale afsaltningsanlæg. Der forestår en stor opgave med genetablering af rør og pumper samt udskiftning af rør tæret af det saltholdige vand.
- Mykolaivs forsyning af varme og el er blevet kraftigt beskadiget af russiske ødelæggelser. Den næsten totale ødelæggelse af kraftværket i naboregionen Kherson, som også leverede det meste elektricitet til Mykolaiv region, har haft stor betydning. Det er behov for generatorer, varmekedler, reservedele, pumper, specialudstyr- og køretøjer til at udføre nødreparation samt teknisk rådgivning til udvikling af en ny plan for byens produktion og distribution af varme.
- Mykolaivs landbrugssektor er ramt af krigen på forskellig vis. Det vurderes, at 17 pct. af regionens dyrkningsarealer fortsat er minerede og dermed ikke mulige at tilgå. Mange faciliteter til produktion, forarbejdning, opbevaring og eksportlogistik er beskadiget eller ødelagt af krigshandlinger.

En tidlig genopbygningsindsats, med genopretning af basale funktioner som el-, vand- og varmemforsyning samt skoler, børnehaver og hospitaler, er afgørende for, at tilværelsen for indbyggerne "normaliseres", og dermed muliggør og tilskynder, at fordrevne kan vende tilbage. For at forberede den langsigtede genopbygning, er Mykolaiv by samtidig påbegyndt arbejdet med at udarbejde en Masterplan for byens samlede genopbygning med henblik på, at byen genopbygges bedre og grønnere. Planen udarbejdes med støtte fra UNECE og Danmark. Fra dansk side er COWI engageret til at støtte ukrainerne med Masterplanudvikling på områderne infrastruktur, energi og vandforsyning.

2.3 Ukrainsk anmodning om dansk støtte på energiområdet

I 2015 blev der etableret et samarbejde mellem Energistyrelsen i Danmark og Energiministeriet og andre aktører i Ukraine. I 2022 og 2023 har Ukraines energiminister anmodet Danmark om at bidrage til genopbygning af ødelagt energiinfrastruktur samt rettet specifik henvendelse om støtte til grøn omstilling, herunder genopbygning af ødelagt landvind (inklusiv opgradering af vindmøller) samt udvikling af havvind. Ukraine har ligeledes anmodet Danmark om støtte til udvikling af en konkret plan for udnyttelse af biomasse til energi- og varmeproduktion, ligesom man ønsker samarbejde om sikring af mere energieffektiv industri som del af den forestående genopbygning. Fra regionale myndigheder, har der været anmodning om støtte til forbedring og effektivisering af fjernvarmeforsyningen.

2.4 Andre prioriteter/anmodninger

I dialogen med de ukrainske myndigheder i 2023 er der endvidere fremkommet følgende specifikke ønsker om samarbejde og støtte:

- Samarbejde mellem ukrainske og danske byer og kommuner, med ønske om at trække på danske kommuners know-how.

- Engagement af danske civilsamfundsorganisationer med henblik på at mobilisere ressourcer og fremme samarbejde med det ukrainske civilsamfund – herunder unge i Mykolaiv.
- Modtagelse af fysiske donationer (materiel, udstyr, reservedele m.v.) fra både kommuner og private indsamlinger, hvor der ofte har været udvist vilje til at foretage donation, men har været udfordringer mht. forsendelse af disse.

Bag disse anmodninger ligger endvidere et ukrainsk ønske om at fremme brede dansk-ukrainske samarbejdsflader med henblik på at fremme langsigtet samarbejde, solidaritet og privatsektordrevet bæredygtig vækst.

2.5 Ukrainsk plan for faseinddeling af genopbygningen

Ukraine er et enormt land, og de forskellige dele af ukrainsk-kontrollerede områder er ulige ramt af kampe og angreb, ødelæggelser og tab, økonomisk aktivitet, adgang til sociale services og tilstedeværelse af fordrevne eller sårbare borgere. Det betyder, at genopbygningsindsatsen ikke kan gennemføres på samme vis eller i samme tempo overalt og konstant må tilpasses forholdene. Allerede på 'Ukraine Recovery Conference' i juli 2022 i Lugano/Schweiz, fremlagde Ukraine en genopbygningsplan inddelt i 3 faser:

- *En akut/tidlig genopretningsfase ('Early recovery')* mens krigshandlingerne fortsættes med fokus på nødtørftige reparationer af boliger, opførelse af midlertidige boliger og administrationsbygninger samt nødreparation af kritisk infrastruktur og etablering af nødforsyning fsva. el, varme og vand.
- En genopbygningsfase, hvor fokus vil være på oprydning, minerydning samt rekonstruktion af basal infrastruktur og boligområder. Denne fase forudses at vare 1-2 år.
- En *langsigtet udviklingsfase* med en *'Marshall-plan'*-lignende indsats med fokus på 'build back better and greener', hvor genopbygning og privatsektordrevet økonomisk vækst kombineres med grøn omstilling og bæredygtighed.

2.6 Koordinering af bistanden

Der forestår et stort og komplekst arbejde for at sikre bedst mulig koordination af støtten til Ukraine, der omfatter indsatser gennem udviklingsbankerne og de multilaterale organisationer, såvel som bilaterale indsatser og støtte fra de store humanitære organisationer. Forskellige fora er etableret, herunder 'Multi-agency Donor Coordination Platform for Ukraine', der blev lanceret af G7 og EU i januar 2023 med henblik på at forestå koordination af støtten til både kortsigtet støtte og længerevarende økonomisk genopbygning.

Nationalt niveau

Donorkoordinationen på nationalt niveau omfatter dels det ukrainske kabinet, hvor en udviklingspolitisk underdirektør på vegne af premierministeren koordinerer den ukrainske indsats, dels det nye Ministerium for Genopbygning, hvor den nyetablerede styrelse for genopbygning ("State Agency for Restoration") forventes at spille en afgørende rolle i såvel genopbygningen som dens koordination. Den daglige koordination mellem regering og donorer foregår i tre niveauer. Det første niveau er mellem kabinettet og udenlandske ambassadører i Kyiv. Det næste niveau er det såkaldte 'Head of Cooperation' forum, hvor donorlandenes udviklingspolitiske ansvarlige i Kyiv mødes (pt. under delt formandskab ved FN's overordnede koordinator i Ukraine

”Resident Coordinator” og EU-delegationen). Det tredje niveau består af ca. 25 tematiske arbejdsgrupper under delt formandskab af relevant viceminister og en repræsentant fra donorkredsen.

Mykolaiv

Den danske bistand til Mykolaiv koordineres i Styrekomitéen for Mykolaiv-Danmark Partnerskab under ledelse af Danmarks minister for udviklingssamarbejde og global klimapolitik og Ukraines vicepremierminister og minister for genopbygning. Herudover deltager repræsentanter for myndighederne i Mykolaiv, ambassaden i Kyiv og Udenrigsministeriet. Styrekomiteen fastlægger de overordnede principper for det dansk-ukrainske samarbejde og enkeltindsatser drøftes og besluttet. Styrekomitéen mødes 2-4 gange om året og mellem møderne sker koordinering på teknisk niveau mellem den danske ambassade og de berørte ukrainske myndigheder.

Danmark er ikke alene om at bistå Mykolaiv. En række bi- og multilaterale aktører bidrager eller planlægger at bidrage. Mykolaiv by og regionale administration forestår al koordination af indkommen såvel humanitær som civil udviklingsbistand.

2.7 Scenarier og risici

Der ses pt. tre overordnede scenarier for udviklingen i Ukraine for 2023-2024.

- *Negativt/forværret scenarie:* I dette scenarie fortsættes eller øges krigshandlingerne fra russisk side i løbet af 2023-24. Ukraines regering og militær vil have primært fokus på landets forsvar og krigshandlinger. Ukrainsk territorium underlagt krigshandlinger eller russisk kontrol vil kunne øges i dette scenarie, og vanskeliggøre genopbygning, dels i områder direkte ramt af krigshandlinger, dels i det øvrige Ukraine som følge af generel reduceret sikkerhed i landet, økonomisk prioritering af krigsførelse, og øget antal internt fordrevne. Den ukrainske regering kan miste kontrollen over dele af eller hele Mykolaiv-regionen.
- *Scenarie hvor kamphandlingerne indstilles:* Et scenarie, hvor der indgås fredsaftale mellem Rusland og Ukraine, eller hvor krigshandlingerne på anden vis indstilles. Dette scenarie kan omfatte, at Ukraine får kontrol over hele eller hovedparten af sit territorium og dermed får fysisk adgang til at kunne iværksætte genopbygning i også tidligere russisk kontrollerede områder. Fordrevne borgere vil gradvist kunne vende tilbage afhængig af forholdene i deres hjemområder.
- *Mellemscenarium. Ukrainsk kontrol over Mykolaiv, men fortsatte kamphandlinger:* Den nuværende situation fortsætter med daglige krigshandlinger mod øst og syd, men kun sporadiske missil- og droneangreb i resten af landet. Ukraine bevarer kontrollen med Mykolaiv-regionen og Kherson by og der ses tilbagevenden af et stigende antal indbyggere i Mykolaiv. I dette scenarie er det muligt at genopbygge prioriteret infrastruktur og forberede en egentlig genopbygning baseret på behovsanalyse og national koordination.

Strateginoten tager udgangspunkt i mellemscenariet, der beskriver den aktuelle situation og tillige vurderes som det mest sandsynlige for 2023-2024.

Der er betydelig risiko forbundet med at yde støtte til tidlig genopbygning i Ukraine i mellemscenariet, hvor der fortsat pågår krigshandlinger i dele af landet, og hvor russiske angreb kan ramme hele landet - punktvis eller mere permanent. Ligeledes kæmper Ukraine stadig med et

højt korruptionsniveau. Blandt de mest sandsynlige risici er risikoen for, at investeringer til genopbygning af infrastruktur og bygninger kan gå helt eller delvist tabt som følge af nye russiske angreb. Nye krigshandlinger kan tillige føre til tab eller fordrivelse af mennesker samt tab af faciliteter og forsyninger og dermed skabe mangel på arbejdskraft og specifikke kompetencer hos de ukrainske myndigheder, virksomheder og civilsamfundsorganisationer – ligesom korruption er en permanent risiko. Som følge af sikkerhedssituationen kan det desuden være mere vanskeligt at kontrollere anvendelsen af danske midler i Ukraine, herunder føre lige så tæt kontrol med og dokumentation af de enkelte investeringsprojekter, som normalt er et krav fra dansk side.

Danmark vil søge at imødegå disse forskellige typer risici ved at følge udviklingen i Ukraine tæt, bl.a. gennem løbende dialog med relevante ukrainske myndigheder både centralt og lokalt, samt ved at deltage i de etablerede koordinationsfora (med andre hovedaktører, herunder andre donorer). Herudover vil man fra dansk side fastholde markant fokus på anti-korruptionstiltag og transparens i designet af de enkelte indsatser, og derudover gradvist øge dansk tilstedeværelse i landet, herunder i Mykolaiv. I tillæg hertil bidrager Danmark med betydelig investering indenfor anti-korruption i form af et større samarbejde med EU til såvel imødegåelse som reform-arbejdet indenfor dette tema, der vil stå centralt i Ukraines EU-kandidatur (se også nedenstående afsnit 4.6).

En 'Risk management matrix' bliver udviklet på strategisk niveau i programmeringsfasen, ligesom der vil blive udarbejdet 'risk matrixes' for de enkelte projekter. Indsatserne i den dansk-støttede genopbygningsindsats vil løbende blive tilpasset i forhold til scenarieudviklingen. Men trods den høje risiko for, at dele af den danske bistand kan risikere ikke at opfylde de planlagte målsætninger, gennemføres støtten til genopbygning ud fra den danske regerings politiske prioritering af, at støtte Ukraine og bidrage til at skabe de fysiske rammer for, at ukrainere kan forblive i eller returnere til landet.

3. Dansk målsætning og prioriteter samt hidtidig indsats

3.1 Overordnet mål og fem delmål

Den overordnede målsætning for den danske tidlige genopbygningsbistand til Ukraine i 2023-24 er at bidrage til at skabe livsgrundlag for ukrainske borgere gennem genetablering af den nødvendige basale sociale infrastruktur samt forbedring af energi- og vandforsyning og fremme privatsektordrevet økonomisk vækst og beskæftigelse, herunder i landbruget.

Indsatsen vil have fem delmål:

- I. Bidrage til tidlig genetablering af nødvendig infrastruktur (basal social infrastruktur, genetablering af energi- og vandforsyning og boliger) der, hvor muligt, planlægges, så det understøtter fremtidig bæredygtig genopbygning og vitaliseret ukrainsk erhvervsliv og beskæftigelse.

(SGD 11 'Sustainable Cities and Communities')

- II. Bidrage til langsigtet grøn energiomstilling, herunder energieffektivitet og fremme af anvendelsen af vedvarende energi.

(SDG 7 'Affordable and Clean Energy' og SDG 13 'Mitigate Climate Change Impact')

- III. Bidrage til genetablering af den ukrainske økonomi og herunder jobskabelse – inkl. på landbrugsområdet.

(SDG 8 'Decent Work and Economic Growth' og SDG 12 'Sustainable Production and Consumption')

- IV. Bidrage til etablering af mekanismer og procedurer, der sikrer transparens i genopbygningen – samt fremmer folkelig deltagelse, demokratisk kontrol og god lokal regeringsførelse.

(SDG 5 'Gender Equality', SDG 11 'Sustainable, Safe and Inclusive Cities and Communities' og SDG 16 'Peace, Justice and Strong Institutions'.)

- V. Fremme dansk-ukrainsk samarbejde og en 'Whole of Denmark Approach' baseret på en bred mobilisering af danske offentlige, private og frivillige aktører i arbejdet med at yde generel bistand til Ukraine og til ukrainske genopbygning.

(SDG 17 'Partnership for Sustainable Development')

Målopfyldelse vil ske gennem indsatser under genopbygningsbistanden men disse vil, særligt hvad angår mål IV og V, blive komplementeret og understøttet af indsatserne under Naboskabsprogrammets indsatser på reform og demokratiområdet – og hvad angår mål II blive komplementeret og understøttet af det igangværende langsigtede twinning-samarbejde mellem det ukrainske Energiministerium og den danske Energistyrelse under Naboskabsprogrammes spor for grøn omstilling og energi.

3.2 Hidtidig indsats

Siden september 2023 har Danmark i samarbejde med en række danske og internationale organisationer ydet støtte til Mykolaiv med henblik på bygningsstandsættelse og sikring af energi- og vandforsyning. Målet har været at hjælpe Mykolaiv med helt basale behov for byens og regionens indbyggere. Støtten har i overvejende grad omfattet leverancer af udstyr (f.eks. bygningsmaterialer, rør, pumper og varmekedler), som de lokale myndigheder selv har installeret og fordelt. Denne tilgang blev valgt, da Mykolaiv by som udgangspunkt ikke var tilgængelig for internationale organisationer pga. krigshandlinger. Tilgangen betød, at de lokale myndigheder i Mykolaiv fik en central og styrende rolle, og identificerede og prioriterede behov i meget direkte dialog med den danske ambassade og en danskstøttet tekniske enhed med repræsentation i Mykolaiv og Kyiv. Støtten har været meget værdsat lokalt og synligt bidraget til nødreparation af bygninger og levering af vand, varme og el.

I kølvandet på invasionen blev det dansk-ukrainske myndighedssamarbejde på energiområdet nedjusteret nogle måneder, men er siden september 2022 genoptaget og justeret i forhold til situationen i landet. Det ukrainske energiministerium har sammen med EU's energikommissær fra efteråret 2022 løbende orienteret donorlandene om de akutte behov for at sikre den ukrainske energiforsyning. Danske leverancer af reservedele og udstyr (f.eks. pumper) har taget afsæt i disse anmodninger. Donationer af udstyr har – selv mindre leverancer – været værdsat.

4. Dansk støtte til genopbygning i Ukraine 2023-24

4.1 Strategiske principper

En række overordnede strategiske principper for genopbygningsbistanden er allerede fastlagt af den ukrainske regering og det internationale samfund. Afsættet for den ukrainske regerings Recovery Plan er at starte genopbygningen hvor muligt og derefter gradvist udvide indsatsen i takt med, situationen tilsiger det. Planen beror på principperne om at fremme velstand og vækst med øje for mere lige fordeling, fremme integrationen med EU's standarder og stabilt følge tilnærmelsesprocessen, realisere beslutningen om at "build back better and greener" samt skabe gode vilkår for private investeringer og udvikling af den private sektor.

"Lugano Declaration for the Reconstruction of Ukraine" fra juli 2022 identificerer flere principper for landets genopbygningsproces. Disse omfatter partnerskab, reformfokus, transparens, økonomisk ansvarlighed, retsstatsprincipper, demokratisk deltagelse, involvering af en bred vifte af aktører, ligestilling og inklusion samt fokus på bæredygtighed. Strateginoten baserer sig på disse principper og i de strategiske valg lægges der særlig vægt på følgende:

- Lokalt lederskab i form af donorernes direkte samarbejde med lokale myndigheder og civilsamfundet, og disses aktive deltagelse i både beslutninger, implementering og monitorering.
- En tilrettelæggelse af indsatserne, der anerkender behov for helt akut bistand til tidlig genopbygning, men samtidig meget bevidst arbejder på, at denne indsats indtænkes i indsatser på mellemlang og lang sigt, der har fokus på at genopbygge bedre og grønnere.
- For at bidrage bedst muligt til genetablering af den ukrainske økonomi gennem investeringer, vil fokus være på at fremme ukrainske – herunder lokale - beskæftigelsesmuligheder og en revitalisering af ukrainske virksomheder i det hele taget. Dette vil afspejles i valg af implementerende partnere og teknologiske løsninger. Hvor relevant og muligt, vil fokus være på at fremme forbindelser mellem danske og ukrainske virksomheder for at facilitere samarbejde og mulige investeringer. Det sker også gennem tidlig involvering af og dialog med det lokale civilsamfund.
- Høj prioritering af god regeringsførelse og transparens. Parallelt med – og gerne indtænkt i indsatserne – arbejdes der på at etablere og styrke mekanismer og procedurer for transparens, 'accountability' og god (lokal) regeringsførelse med inddragelse af det lokale civilsamfund. Dette sker indenfor genopbygningsindsatsen og i samspil og synergi med den danske indsats rettet mod reform og demokratisering. En særlig indsats gælder fremme af arbejdstagerrettigheder og social dialog.
- Alle projekter inden for strateginoten vil blive afstemt med de tværgående prioriteter i Danmarks Strategi for Udviklingssamarbejde, 'The World We Share'. Alle indsatser skal gennemføres med afsæt i en menneskerettighedsbaseret tilgang og dermed have fokus på folkelig deltagelse, på styrkelse af involverede aktører, på fremme af køn og ligestilling, på 'accountability' og gennemsigtighed samt på ikke-diskrimination. Ligebehandling vil være et gennemgående fokus i alle indsatser for at sikre mangfoldighed og støtte til personer i særligt sårbare situationer. Dette skal ske for at sikre ukrainernes lige adgang til ydelser og muligheder.
- Endelig vil den danske støtte blive designet, så den bidrager til at fremme transparens, ansvarlighed og gennemsigtighed i genopbygningen. Den vil skulle supplere og skabe synergi med det igangværende samarbejde mellem de ukrainske myndigheder og EU's Anti-Corruption Initiative (EUACI), herunder involvering af civilsamfundet til at overvåge genopbygningsprocessen, der finansieres under Naboskabsprogrammet.

- Det dansk-ukrainske samarbejde sker tillige inden for et overordnet mål om at understøtte ukrainske ambitioner om at opnå EU medlemskab, eksempelvis ved at støtte indsatser, som fremmer korruptionsbekæmpelse og grøn omstilling i tråd med EU-krav og procedurer.

4.2 Geografisk afgrænsning

Midlerne til genopbygning i Ukraine vil i 2023-24 som udgangspunkt blive fordelt, så ca. 60 % anvendes i Mykolaiv og ca. 40% anvendes til nationale indsatser og til indsatser i andre områder af landet.

Denne fordeling skyldes den særlige rolle, Danmark har påtaget sig i Mykolaiv på opfordring af Ukraine. Indsatsen rettet mod det lokale niveau – en by og region - ligger endvidere i forlængelse af den ukrainske decentraliseringspolitik, der anses for en af de seneste års mest succesfulde ukrainske reformer.

Den samlede indsats koordineres tæt med det ukrainske genopbygningsministerium mhp. at sikre, at indsatsen stemmer overens med overordnede nationale prioriteter og principper. Udviklingen i Ukraine i form af f.eks. nye krigshandlinger/angreb eller nye nationale kriser, vil kunne betyde, at den geografiske prioritering for danskstøttede indsatser ændres.

4.3 Sektorfokus

I lyset af den nye nationale opgørelse af genopbygningsbehov og dialogen med de ukrainske myndigheder, herunder de lokale myndigheder i Mykolaiv, vil den danske genopbygningsbi-stand i 2023-24 fokusere på følgende indsatsområder:

Mykolaiv

- Social infrastruktur omfattende skoler, børnehaver, hospitaler eller andre sundhedsfaciliteter, såvel som maskinel, materialer og udstyr til genopbygning, samt transport (bus-drift)
- Vandforsyning
- Energiforsyning (el- og fjernvarme)
- Landbrug, genopretning af lokal produktion, inkl. udstyr og bygninger
- Fortsat støtte til udvikling af Masterplan for Mykolaiv

Nationalt/Ukraine generelt

- Energiforsyning og grøn omstilling
- Privat sektorudvikling og investering
- Fremme af bred folkelig deltagelse i genopbygning – herunder fremme af dansk-ukrainsk folkeligt samarbejde - omfattende:
 - Støtte til kommunalt twinningsamarbejde og kapacitetsopbygning
 - Fremme af transparens og mobilisering af det ukrainske civilsamfund
 - Støtte til forsendelse af donationer til Ukraine fra givere i Danmark

4.4 Implementeringsmodaliteter og partnere

Støtte til tidlig genopbygning vil generelt blive forsøgt implementeret gennem de internationale organisationer, der har tilstedeværelse og kapacitet til at gennemføre denne type projekter. Gennem samarbejde med FN og større international finansieringsinstitutioner (IFI'er) som EBRD, EIB og NEFCO sikres også indirekte koordinering og overensstemmelse med nationale strategier

og valgte tekniske løsninger. Som supplement vil der kunne inddrages danske civilsamfundsorganisationer, hvor disse har særlige kompetencer, tilstedeværelse, kapacitet og partnere. Dette ville også kunne omfatte partnerskaber med og kapacitetsopbygning af ukrainske civilsamfundsorganisationer mhp. at styrke mobilisering af civilsamfundsaktører, samt støtte dem i at fremme folkelig deltagelse i genopbygningsprocessen – samt i at sikre transparens og demokratisk kontrol med anvendelse af genopbygningsmidler.

4.5 Synergi

Den danske civile støtte omfatter en række indsatser som komplementerer støtten til genopbygning. Dette omfatter bl.a.:

- Fortsat humanitær indsats, som prioriteres løbende ud fra udviklingen i de humanitære behov og krigens gang. For nuværende målrettes indsatsen derfor svært tilgængelige områder såsom områder tæt på frontlinjen og befolkningsgrupper, som vurderes særligt sårbare med begrænsede muligheder for andre former for støtte. Den humanitære indsats vil have et særligt fokus på beskyttelsesindsatser for de mest sårbare, genhusning og fordrivelse. Indsatsen implementeres i samarbejde med hovedsageligt danske civilsamfundspartnere med strategiske partnerskaber med Udenrigsministeriet, FN og Røde Kors-bevægelsen.
- Et civilt spor under Freds- og Stabiliseringsprogrammet i Ukraine, der fremmer social sammenhængskraft og sikkerhed i Ukraines frontlinjeområder, hjælp til krigstraumatiserede personer samt indsatser rettet mod fremtidig retsforfølgning af personer anklaget for at have begået krigsforbrydelser.
- Reform- og demokratiindsatser under Naboskabsprogrammet, der understøtter Ukraines EU kandidatur og er målrettet bl.a. korruptionsbekæmpelse, frie medier, civilsamfundets mobilisering og modstandskraft, bedre forhold på arbejdsmarkedet samt samarbejde på energiområdet mellem det ukrainske energiministerium og Energistyrelsen i Danmark. Indsatsen rummer flere mekanismer og puljeordninger for støtte til ukrainske civilsamfundsorganisationer – herunder samarbejde med, og støtte til, ukrainsk fagbevægelse.
- Myndighedssamarbejde (med energisektorrådgiver fra medio 2023 samt dialog om fremtidig sektorrådgivere på områderne landbrug og vand).
- Danske bidrag til multilaterale organisationer, der arbejder i Ukraine.
- Støtte til danske civilsamfundsorganisationer, der arbejder i Ukraine.

Dertil komme Ukrainefondens erhvervsspor, der skal understøtte en revitalisering af den private sektor i Ukraine og fremme, at danske kommercielle løsninger hvor muligt bringes i spil i forbindelse med genopbygningen af Ukraine. Dette vil ske gennem etablering af en låne- og garantiordning i Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO) for at imødekomme risici. Herigennem vil genopbygnings- og investeringsprojekter, potentielt også i Mykolaiv, blive støttet.

Filantropiske fonde har i vidt omfang bidraget med donationer og indsatser i Ukraine. Engagementerne varierer fra støtte til civilsamfundsorganisationer og FN-organisationer til aktuel tilstedeværelse i landet. Der afsøges muligheder for samarbejde, koordination og synergi med fondene som en del af det *samlede* danske engagement i landet.

For at sikre målopfyldelse og en effektiv anvendelse af bistanden, er det afgørende at sikre synergi, koordinering og samarbejde mellem de forskellige indsatser. Dette vil være centralt i planlægningen af de enkelte indsatser og konkrete projekter.

Som nævnt i sektion 3 vil indsatser under Naboskabsprogrammet komplementere og medvirke til at sikre målopfyldelse i forhold til de fem delmål for genopbygningsindsatsen, særligt hvad angår delmål II, IV og V.

4.6 Korrupsionsudfordringer – partnervalg, administration og styrket tilsyn

I lyset af den traditionelt høje risiko for korrupsion i Ukraine, kombineret med en tilføjelse af betydelige midler til genopbygning, er der behov for at overveje tilrettelæggelse af og tilsyn med den danske bistand. Risikoen for korrupsion i danskstøttede indsatser vil blive søgt imødegået på følgende måder:

- Støtte til Ukraines egne anti-korrupsionstiltag og fremme af ukrainsk civilsamfund og undersøgende journalister, omfattende⁴:
 - Forsat støtte til EU's anti-korrupsions initiativ, EUACI, der er ledet og medfinansieret af Danmark. Initiativet støtter ukrainske nationale anti-korrupsionsinstitutioner samt yder støtte til undersøgende journalister og civilsamfundsaktører, der er aktive i bekæmpelse af korrupsion både nationalt og lokalt.
 - I 2023 har EUACI indgået aftale med det nye ministerium for genopbygning mhp. teknisk rådgivning omkring korrupsionsbekæmpelse i genopbygningsbistanden.
 - Fra 2022 er Mykolaiv blevet såkaldt 'Integrity City' under EUACI og modtager således teknisk bistand til at opbygge egne kontrolsystemer i forbindelse med eksempelvis udbudsprocesser, ligesom civilsamfund og undersøgende journalister i Mykolaiv støttes i deres indsats for at påtage sig rollen som vagthund.
 - Støtte til ukrainske civilsamfundsorganisationer der deltager i genopbygningsaktiviteter, med fokus på deres rolle i og bidrag til demokratisk kontrol med anvendelse af de anvendte midler.
- Valg af partnere med kapacitet til at forvalte bistand og afprøvede kontrolsystemer. Mykolaiv har eksplicit bedt om, at dansk støtte ikke gives direkte til byen, men implementeres af internationale eller danske organisationer med tilstedeværelse og stærke lokale partnerskaber i Mykolaiv og med afsæt i velafprøvede kontrolsystemer.
- Øget tilsyn med dansk støtte i form af:
 - Etablering af ambassadekontor i Mykolaiv med dansk tilstedeværelse
 - Etablering af uafhængig tredjeparts monitorering gennem eksterne konsulenter
 - Tilsynsrejser/besøg hos partnerorganisationer.

4.7 Specifikke indsatser

De specifikke indsatser vil skulle defineres i en kommende planlægningsfase. I denne vil der, ud fra de overordnede prioriteter og principper i Strateginoten, blive formuleret konkrete projekter baseret på aktuelle behov, en afdækning af andre indsatser og en vurdering af de enkelte indsatser i forhold til almindelig principper for effektiv bistandsimplementering.

Nedenfor er angivet en tentativ oversigt over, hvordan det overordnede mål og opstillede delmål kan udmøntes i forhold til specifikke indsatser på hvert af de definerede sektorområder. I lyset af situationen og de store usikkerheder beskrevet ovenfor, må det imidlertid forudsættes, at de

⁴ Denne indsats finansieres over Naboskabsprogrammet og dermed uden for rammerne af genopbygningsbistanden.

faktiske indsatsområder kan blive justeret i forhold til pludselig opståede behov og i forhold til andre donorerers indsatser og prioriteter.

Mykolaiv

Sektor	Kortsigtet 2023	Medium-sigtet 2023-24	Langsigtet 2025-	Mulige implementerende Partnere
Social infrastruktur, vand og energiforsyning	<u>Målsætning:</u> At skabe grundlag for tilbagevenden ved åbning af basal social infrastruktur samt genetablering af energi- og vandforsyning med fokus på at vælge effektive, bæredygtige og grønne løsninger.			
Social infrastruktur	<u>Aktiviteter:</u> Basal renovation af skoler og børnehaver – herunder etablering af beskyttelsesrum. Første genetablering af offentlig transport. Udstyr til hospitaler ift. mangler på konkrete afdelinger. Første genhusning af borgere og internt fordrevne.	<u>Aktiviteter:</u> Yderligere renovation og genetablering af offentlige institutioner (særligt skoler, børnehaver, hospitaler herunder sundhedsfaciliteter), hvor muligt med energieffektivisering. Hvor muligt, begyndende renovation af beboelsesejendomme.	<u>Aktiviteter:</u> Opskalering af genopbygning, der inkluderer energi-effektiveringstiltag og vedvarende energiløsninger.	UNDP, UNOPS, EBRD, NEFCO, evt. danske civilsamlundsorganisationer.
Vandforsyning	<u>Aktiviteter:</u> Mindre reparationer og renovationsprojekter. Levering af pumper og rør mm.	<u>Aktiviteter:</u> Renovationsprojekter som identificeret af myndighederne.	<u>Aktiviteter:</u> Overordnet renovation (3-4 års perspektiv).	DSIF, EBRD, EIB, NEFCO og civilsamlundsorganisationer.
Energiforsyning	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat levering af generatorer, varmekedler m.m.	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat levering af udstyr og materiel. Renovering af eksisterende fjernvarmeforsyningssystem. Afprøvning af vedvarende energiløsninger.	<u>Aktiviteter:</u> Introduktion af langsigtet vedvarende energiløsninger, inkl. biogas.	UNOPS, EBRD, EIB, DSIF. Energistyrelsen.

Landbrug	<u>Målsætning:</u> At støtte genetablering af landbrugssektoren lokalt med fokus på at øge beskæftigelsen og bidrage til gøre sektoren bæredygtig, energieffektiv og potentielt baseret på vedvarende energi og grønnere løsninger.			
	<u>Aktiviteter:</u> Minerydning af landbrugsområder. Strategi-udvikling for bioenergi. Bidrag til støttemekanismer til genetablering af udstyr og produktions-faciliteter.	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat minerydning og genopbygning. Om muligt bidrag til genopbygning af kornlogistik for at genstarte eksportforsendelser fra Mykolaiv.	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat minerydning og genopbygning. Etablering af biogaseenheder.	WFP, FAO, EIFO, IFU, NEFCO, Danske humanitære organisationer/civilsamfundsorganisationer.
Masterplan	<u>Målsætning:</u> At støtte udarbejdelse af en overordnet Masterplan med klare, konkrete prioriteter for en grønnere og bedre genopbygning med fokus på infrastruktur, energi og vand.			
	<u>Aktiviteter:</u> Bidrage til udvikling af Masterplan med særlig fokus på infrastruktur, energi og vand.	<u>Aktiviteter:</u> Sektor-studier og forundersøgelse baseret på overordnede prioriteter i Masterplanen.	<u>Aktiviteter:</u> Sektor-studier og forundersøgelse baseret på overordnede prioriteter i Masterplanen.	COWI, UNECE, OneWorks, UNDP m.fl.

Nationalt/Ukraine generelt

Sektor	Kortsigtet 2023	Medium-sigtet 2023-24	Langsigtet 2025-	Mulige implementerende Partnere
Energiforsyning	<u>Målsætning:</u> At støtte genetablering af energiforsyning, som på sigt bygger på bæredygtige og vedvarende energiløsninger			
	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat levering af generatorer, reservedele og varmekedler i forhold til kortsigtede behov. Igangværende twinningprojekt mellem ukrainsk energiministerie	<u>Aktiviteter:</u> Fortsat levering af hardware i forhold til behov. Afprøvning af vedvarende energiløsninger og energieffektiviserings tiltag. Renovering af eksisterende fjernvarmesystem. Igangværende twinningprojekt.	<u>Aktiviteter:</u> Introduktion af vedvarende energiløsninger. Udbygning/renovering af fjernvarmesystem og introduktion af kombinerede varme- og kraftværker. Biogaseenheder. On- og offshore vindkraft. Fjerde fase af igangværende twinningprojekt.	Ukrainske energiministerium, Danmarks energistyrelse, UNOPS, DSIF/NEFCO, EIB, EBRD m.fl.

	rium og Danmarks energistyrrelse. ⁵			
Privatsektorudvikling og investering	Målsætning: At støtte nye investeringer i Ukraine for at bidrage til genetablering af den ukrainske økonomi, private sektor og jobskabelse.			
	Aktiviteter: Ukrainefacilitet for private investeringer i sektorer med finansieringsbehov, inkl. landbrug, energi, IT.	Aktiviteter: Fuld udnyttelse af bevilgede midler til private investeringer.	Aktiviteter: Være blandt de første til at støtte nye investeringer i Ukraine med usædvanlig høj risiko. Fokus på grønne investeringer, fx inden for landbrug og energi.	IFU i samarbejde med ukrainske, danske og andre udenlandske virksomheder.
Civilsamfund, kommune-twinning og forsendelse	Målsætning: At bidrage til at genopbygning bliver guidet af lokale partners behovsanalyser og lokalt forankret i kommuner og civilsamfund i Ukraine for at fremme mangfoldig deltagelse, effektivitet, transparens og demokratisk kontrol – samt fremme tæt dansk-ukrainsk samarbejde og erfaringsudveksling med bred mobilisering af dansk bistand til Ukrainsk genopbygning.			
Fremme af transparens, kapacitetsopbygning og mobilisering af civilsamfundet	Aktiviteter: Mobilisering af ukrainsk civilsamfund ift. inddragelse i genopbygning og dialog.	Aktiviteter: Fastlægge ramme for inddragelse i genopbygning. Etablere mekanismer for dialog.	Aktiviteter: Sikre dialog og inddragelse i langsigtet genopbygning og anti-korrupsions-mekanismer.	UNDP samt ukrainske og danske civilsamfundsorganisationer.
Støtte til kommunal twinning og kapacitetsopbygning	Aktiviteter: Etablere aftale for twinning og kapacitetsopbygning ml. danske og ukrainske kommuner, herunder Mykolaiv	Aktiviteter: Baseret på indledende aftale og dialog (pilotaktiviteter) udvikles 2-3 årigt program.	Aktiviteter: Konkrete aktiviteter udvikles. Erfaringer opsummeres.	Ukrainske og danske byer samt evt. KL
Forsendelse af danske donationer til Ukraine	Etablering af finansieringsmekanisme for forsendelse af essentielt udstyr fra danske kommuner og civilsamfundsorganisationer m.v., hvor forsendelsesudgifter ikke kan dækkes af eksisterende mekanismer.			

⁵ Finansieres over Naboskabsprogrammet, uden for ramme til Genopbygning

4.8 Budget

I 2023 er der afsat 770 mio. kr. til støtte for tidlig genopbygning. Den tentative fordeling af disse midler fremgår nedenfor og enkeltposternes endelige fordeling vil afhænge af udviklingen i Ukraine og dermed landets endelige prioriteter i planlægningsfase. Hvis der etableres en EU's genopbygningsfond/mekanisme kan dele af midlerne kanaliseres gennem en sådan som dansk bidrag.

Der er endnu ikke sat beløb på størrelsen af den danske genopbygningsindsats i 2024, men støtten vil blive udmøntet i henhold til de overordnede mål og principper i Strateginoten, herunder målet om, at Danmark kan levere på specifikke behov baseret på den aktuelle og løbende udvikling.

Tentativ budget for danske støtte til genopbygning i 2023		
		DKK million
Mykolaiv		460
	Social Infrastruktur	210
	Vandforsyning og Sanitet (inklusive 60 mio. kr. gennem DSIF)	150
	Energiforsyning	75
	Landbrug	25
Nationalt niveau		310
	IFU – Private investeringer	110
	Energi infrastruktur	100
	Kommune-twinning, involvering af civilsamfundet og transport af doneret udstyr	100

5. Monitorering

I tæt samarbejde med den danske ambassade i Kyiv, ambassadekontoret i Mykolaiv og fagkontorer i Udenrigsministeriet, vil Kontoret for Europæisk Naboskab (EUN) følge udviklingen i Ukraine og Mykolaiv med henblik på løbende at justere og imødekomme risici samt dokumentere opnåede fremskridt i forhold til de opstillede mål i Strateginoten. Den overordnede opfølgning på dansk støtte til genopbygningen af Ukraine, herunder beslutning om justeringer, vil finde sted i Styrekomiteen for Mykolaiv-Danmark Partnerskabet (MDP). Der vil tillige ske en erfaringsudveksling med multilaterale partnere, EU og andre donorer.

Monitorering af de enkelte indsatser vil omfatte løbende dialog med og afrapportering fra partnere i Mykolaiv/Ukraine. Monitorering af genopbygningsindsatsen på projektniveau vil ske i henhold til Udenrigsministeriets retningslinjer for bistandsforvaltning (Aid Management Guidelines). Usikkerheden pga. krigen stiller krav om en agil, adaptiv, fleksibel og lærende tilgang med tæt og løbende monitorering, og informeret af principperne om Doing Development Differently. Der vil i formuleringen af de enkelte indsatser blive lagt vægt på etablering af mekanismer med henblik på at kunne følge gennemførelsen af aktiviteter og for at kunne foretage evt. justeringer for bedst muligt at opnå resultater i en formentlig foranderlig kontekst. Som del af

monitorering og læring vil det blive undersøgt, om der kan etableres såkaldt følgeforskning. Kontoret for Europæisk Naboskab vil have det overordnede ansvar for monitorering.